

MIKA ASPINEN
Raamatun heprean kieli-
oppi. Helsinki: Finn Lectura
2011. 604 s.

Raamatun alkukielten opetukseen on kirjoitettu suomeksi useita merkittäviä oppikirjoja ja apuneuvoja, mutta aina viime vuoteen asti modernia suomenkielistä Raamatun heprean kielioppia ei ole ollut saatavilla. Referenssikielioppina on usein käytetty Ivan Egnellin ruotsinkielistä teosta *Grammatik i gammal-testamentlig hebreiska* (1960). Mika Aspisen kirjoittama *Raamatun heprean kielioppi* korjaa tämän puutteen ja tuo suomenkieliselle opiskelijalle verrattoman apuneuvon.

Raamatun heprean kielioppi on jaettu seitsemään pääosaan. Kappaleet §1–2 toimivat johdantona ja käsittelevät hepreaa Vanhan testamentin alkukielenä sekä osana muita seemiläisiä kieliä. Muut pääosat ovat ”Kirjoitus ja ääntäminen” (§3–11), ”Pronominit ja pronominaalisesti käytetyt adverbis” (§12–19), ”Nominis” (§20–51), ”Partikkelit” (§52–60), ”Verbis” (§61–88) ja ”Syntaksi” (§89–97). Vaikka sisällysluettelon perusteella syntaksi onkin otettu omaksi kokonaisuudekseen, käytännössä syntaksia käsitellään kappaleissa §12–88 yhdessä morfologian kanssa. Loppuosan kappaleet keskittyvät ainoastaan sellaisiin lausetason ilmiöihin, joita ei ole ollut mahdollista käsitellä luontevasti minkään edellisen kappaleen alla (vrt. s. 471). Ratkaisu on hieman poikkeuksellinen, sillä yleensä kieliopissa morfologia ja syntaksi on erotettu selkeästi omiksi kokonaisuuksiksi. *Raamatun heprean kieliopin* dispositioratkaisu voi vaatia lukijalta totuttelua, mutta toisaalta loppuloksesta seuraa se, että kielioppia on helppo ja miellyttävä lukea järjestelmällisesti alusta loppuun. Teos on ehkä myös ”oppikirjamaisempi” kuin kieliopit yleensä. Esimerkiksi kirjassa pyritään tiivistämään olennainen ydinasia selkeisiin pääkohtiin

(usein harmaalla taustalla) sekä esitetään hyviä muistisääntöjä ja oppimisen apuneuvoja (esim. §87 ”Vihjeitä verbijuuren päättelemiseen”).

Raamatun heprean kieliopin kirjoittaminen on haastava tehtävä. Suurimman haasteen asettaa itse Vanhan testamentin teksti. Näennäisestä laajuudestaan huolimatta Vanhan testamentin tekstikorpus on kielentutkimuksen kannalta melko suppea. Raamatun heprean tutkija törmää usein tilanteeseen, jossa on selvitettävä, kuuluuko jokin tekstissä esiintyvä harvinainen muoto tai syntaktinen rakenne aidosti muinaiseen kieleen vai onko kyseinen tapaus syntynyt huolimattoman tekstin kopiointiin seurauksena. Kuolleen kielen tapauksessa kun ei ole mahdollista kysyä asiaa natiivilta kielentutkijalta. Toinen ongelma on se, että vaikka periaatteessa kielioppi haluaa kuvata sitä muinaista kieltä, joka on ”Vanhan testamentin alkuteksti”, meille säilyneet kokonaiset Vanhan testamentin käsikirjoitukset ovat vasta 1000-luvulta jKr.

Aspisen tiedostaa edellä kuvatut tekstin ongelmat ja ratkaisee asian keskittymällä kieliopissaan käytännössä siihen masoreettiseen tekstimuotoon, joka on säilynyt *Codex Leningradensis* -käsikirjoituksessa (ks. s. 21, 23 sekä takakansi). Tästä huolimatta Aspinen ei tyydy pelkästään masoreettisen tekstin kuvailuun, vaan myös huomauttaa tekstin ongelmista ja mahdollisista tekstikorjauksista. Mielenkiintoinen on esimerkiksi pohdinta, jossa jakeessa Ps. 50:10 esiintyvä sana אלהי pitäisi jakaa masoreettisesta tekstistä poiketen kahteen osaan: substantiiviksi אלה ja konjunktioksi ו (s. 309). Harvinaisen neliradikaalisen juuren אלה (Job 33:25) tapauksessa Aspinen puolestaan viittaa mahdolliseen tekstikorjaukseen, jonka mukaan sanan ensimmäinen kirjain א pitäisi lukea imperfektin etuliitteenä א (s. 460).

Vaikka Aspisen kirjoittamassa kieliopissa pääpaino on Raamatun hepreassa, välillä kerrotaan myös,

miten jokin ilmiö on kehittynyt esimerkiksi Mišnan hepreassa tai miten Qumranin heprea poikkeaa Raamatun hepreasta. Erityisen hyödyllistä lukijalle on, että kieliopissa esitetään usein kantaseemiläinen muoto ja selvitetään sen avulla, miten jokin Raamatun heprean muoto on syntynyt. Toisinaan kirjoittaja vertaa Raamatun hepreaa sen sukulaiskieliin ja selvittää esimerkiksi, miten jokin asia eroaa arameassa verrattuna hepreaan (ks. esim. äänneiden muutoksista s. 94).

Aspinen on tehnyt merkittävän palveluksen suomalaiselle hepreasta kiinnostuneelle lukijakunnalle. *Raamatun heprean kielioppi* on selkeästi kirjoitettu ja perusteellinen. Ytimekkäästä kielenkäytöstä huolimatta se sisältää yli 600 sivua. Kieliopissa on hyödylliset verbitaulukot ja kattavat hakemistot (raamattuviittaukset, heprealaiset sanat, asia-sanat). Tekstiesimerkkejä annetaan runsaasti ja monipuolisesti. Valtavasta urakasta huolimatta Aspinen on tehnyt tarkkaa ja huolellista työtä. *Raamatun heprean kielioppi* tulee epäilemättä palvelemaan Raamatun heprean opetuksessa vielä pitkään.

CHRISTIAN SEPPÄNEN
TEOL. MAIST, FIL. MAIST.,
MÄNTSÄLÄ

KRONDORFER, BJÖRN (ED.)
Men and Masculinities in
Christianity and Judaism:
A Critical Reader. London:
SCM Press 2009. xxi + 489 s.

Kuten kirjan alaotsikosta *A Critical Reader* käy ilmi, *Men and Masculinities in Christianity and Judaism* on kokoelma jo aiemmin julkaistuja artikkeleita. Jokaista artikkelia edeltää teoksen toimittajan lyhyt esittely. Toimittajan mukaan kirja on ensimmäinen kattava teos, joka tarjoaa katsauksen tutkimuksesta, jota

on tehty miehistä ja maskuliinisuudesta uskonnon tutkimuksessa. Kirjan 34 artikkelia kattavat noin kolme vuosikymmentä. Vanhimmat artikkelit ovat 1980-luvun alusta, jolloin kriittisen miestutkimuksen voi katsoa saaneen alkunsa. Suurin osa artikkeleista on kuitenkin 1990-luvun lopulta ja 2000-luvulta, jolloin miestutkimus yleistyi. Kirjan tarkoituksena onkin esitellä valikoima parhaimpia ja edustavimpia kirjoituksia, jotka alalla on julkaistu. Kirjan teemat ulottuvat seksuaalietiikasta sukupuolten väliseen oikeudenmukaisuuteen. Ajallisesti artikkelit käsittelevät aiheita Raamatun ajasta nykypäivään.

Toimittajan mukaan kirjan tarkoituksena on ottaa sukupuoli vakavasti analyttisenä käsitteenä ja tutkia, miten miehet ovat eri tavoilla muokanneet uskonnollisia traditioita sekä miten nämä traditiot ovat puolestaan vaikuttaneet miesten elämään. Toimittaja haluaa myös korostaa sanaa ”kriittinen”. Kriittisen miestutkimuksen tavoitteena ei ole kuten usein suurelle yleisölle kirjoitetuissa julkaisuissa esitellä heteronormatiivista tulkintaa miehistä uskonnollisissa traditioissa, vaan ottaa huomioon se, että miehet ovat olleet näissä traditioissa etuoikeutetussa asemassa. Kriittinen miestutkimus ei myöskään yritä oikeuttaa miesten valta-asemaa vaan ottaa huomioon epätasa-arvoiset rakenteet ja järjestelmät. Tutkimus suhtautuu mieheen empaattisesti, mutta se ei saa pönkittää miesten valta-asemaa, kuten uskonto usein on tehnyt.

Erikoisuutena toimittaja nostaa esille sen, ettei kirja erota homo- tai queer-tutkimuksia oman otsikkonsa alle, vaan ne ovat rinnan muiden artikkeleiden kanssa. Useammassa artikkelissa (Clark, Krondorfer) toivottiinkin sitä, että heteroseksuaaliset miehet ottaisivat homoseksuaalisten miesten tekemän tutkimuksen enemmän huomioon.

Miehistä ja uskonnosta kirjoittavien tutkijoiden kirjoituksissa on ha-

vaittavissa trendi lisätä omaelämäkerrallisia ja tunnustuksellisia jaksoja tieteellisiin artikkeleihinsa. Tällä tavalla kirjoittajat vastustavat tekstinsä näennäistä neutraalisuutta ja objektiivisuutta ja osoittavat, miten kirjoittajan tausta toisaalta vaikuttaa heidän näkemyksiinsä ja toisaalta rajoittaa heidän perspektiiviään. Osaltaan kyseessä on vastaus feministisen tutkimuksen haasteeseen hylätä tutkimuksen otaksuttu objektiivisuus. Toisaalta taustalla on myös kristinuskon tunnustuksellinen tyyli, joka on peräisin jo Augustinuksen *Tunnustuksista*. Tämä trendi on nähtävissä useissa teoksen artikkeleissa. Esimerkiksi Jeffrey Staleyn artikkeli on omaelämäkerrallista midraschia, jossa oma elämä ymmärretään Tooran valossa. Artikkelit rikkoo rajoja eksegeesin ja elämäkerran, päiväkirjan ja runouden välillä. Scott Haldemann puolestaan kirjoittaa homoseksin, erityisesti vastaanottavan roolin spirituaalisuudesta.

Artikkelit on jaettu seitsemään osaan. Ensimmäisessä osassa ”In the Beginning” esitellään neljä tutkijaa, jotka 1970–1980-luvuilla vaikuttivat maskuliinisuuden tutkimuksen syntyyn erityisesti uskonnon tutkimuksen alalla. Toisen osan ”A New Field Takes Shape” kolme artikkelia keskittyvät ”miehet uskonnossa” -tutkimuksen muodostumiseen ja rajoihin. Neljäs osa, ”Biblical Musings”, käsittelee neljä artikkelia, joissa Raamattua tarkastellaan maskuliinisuuden tutkimuksen näkökulmasta. Toimittajan mukaan artikkelit on valittu tutkimusten hermeneuttisen, ei niinkään eksegeettisen arvon perusteella. Eksegeetikasta kiinnostuneille toimittaja suosittelee Uuden testamentin tutkimuksen osalta teosta *New Testament Masculinities* (toim. Stephen D. Moore & Janice Capel Anderson, 2003). Vanhan testamentin puolella vastaava teos *Men and Masculinity in the Hebrew Bible and Beyond* ilmestyi vasta vuonna 2010 (toim. Ovidiu Creangă).

Viidennen osaan ”Masculine Ideals in the Jewish and Christian

Traditions” on koottu useita artikkeleita, joita yhdistää historiallinen näkökulma. Näistä esimerkiksi Matthew Kueflerin ja Virginia Burrusin artikkelit käsittelevät kysymystä, miten maskuliinisuus vaikutti siihen, että marginaalisesta kristinuskosta tuli valtauskonto. Kuefler esittää, että kristinuskon miesihanne onnistui saavuttamaan hegemonisen aseman, koska se sovitti yhteen traditionaaliset roomalaiset miesihanteet ja 300–400-lukujen sosiaalisen todellisuuden. Tähän osaan kuuluu myös kaksi artikkelia, joissa käsitellään maskuliinisen ideologian uudelleen nousua modernina aikana. 1800-luvun viktoriaaninen ”muscular christianity” (Gill) ja 1990-luvun Promise Keepers -liike (Lippy) olivat vastauksia sekularisaatioon. Molempien liikkeiden kannattajat näkivät kirkon naismaisuuuden syyksi sille, miksi miesten osallistuminen kirkon toimintaan väheni. Historiallinen näkökulma on myös kahdessa mielenkiintoisessa artikkelissa, jotka käsittelevät sodomian käsitteen syntyä (Jordan) ja yöllisten siemensyöksyjen ongelmaa varhaiskirkossa (Brakke). Näiden aiheiden lisäksi tutkittavaa luulisi kirkkohistorian puolelta löytyvän enemmänkin.

Kirjan kolmannessa osassa esitellään vaihtoehtoisia maskuliinisuuksia, kuudes osa keskittyy spirituaalisuuteen ja ruumiillisuuteen ja seitsemäs osa sukupuolten väliseen oikeudenmukaisuuteen.

Näinkään paksu kokoelma ei ole täysin vailla puutteita, minkä teoksen toimittaja itsekkin myöntää. Kirja rajoittuu ainoastaan juutalaisuuteen ja kristinuskoon, muut uskonnot jäävät tutkimuksen ulkopuolelle. Artikkeleita vaivaa myös yhdysvalta-keskeisyys, mikä on luonnollinen seuraus siitä, että artikkelien kirjoittajat ovat pääasiassa pohjoisamerikkalaisia. Toimittaja toivoo kuitenkin, että kirja tasoittaa tietä tulevalle yhteistyölle eri taustoista ja kulttuureista tulevien tutkijoiden kesken.

Puutteineenkin teos on hyvä johdanto siihen, miten uskontoa on

jo tutkittu miestutkimuksen näkökulmasta ja samalla osoitus siitä, miten paljon tutkittavaa vielä löytyisi.

SUSANNA ASIKAINEN
TEOL. MAIST., HELSINKI

HELI KANANEN
Kontrolloitu sopeutumisen: Ortodoksinen siirtoväki sotien jälkeisessä Ylä-Savossa (1946–1959).
Diss. Jyväskylä Studies in Humanities 144. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä. 318 s.

Tutkimusta yli 400 000 siirtokarjalaisesta on tehty vuosien saatossa paljon. Se alkoi Suomessa yhteiskunta- ja kielitieteissä heti talvi- ja jatkosotien aiheuttamien evakointien jälkeen. Aluksi tutkimus keskittyi siirtokarjalaisten asuttamisen ja sopeutumisen tarkasteluun, mutta melko pian myös kulttuuristen muutosten kysymykset nousivat tutkimusaiheiksi. Heli Kanasen väitöskirja liittyy osittain Suomessa paljon tutkittuun toisen maailmansodan jälkeiseen asutustoimintatutkimukseen, osittain viime vuosina lisääntyneeseen monipuoliseen Karjala-tutkimukseen, jossa korostuu erityisesti muistitietotutkimuksen problematiikka.

Tällä hetkellä eletään karelianismin uutta kukoistuskautta, mikä näkyy muun muassa Karjala-tutkimuksen monipuolistumisena. Sitä tehdään kaikissa Suomen yliopistoissa niin historian, yhteiskuntapolitiikan, arkeologian, kansatieteen, maantieteen, sosiologian, uskonnon, folkloristiikan kuin myös kasvatustieteen alueilla. Mainitsen tästä tutkimuksesta vain muutaman esimerkin: etnologiassa Outi Fingerroosin tutkimukset Karjalasta muistin ja utopioiden paikkana; kansanruneudessa Tarja Kupiaisen tutkimus karjalaisesta naisesta sankaruuden

näkökulmasta; yhteiskuntatieteissä Anna-Kaisa Kuusisto-Arposen evakko- ja sotilasten paikkaidentiteetti- ja evakkous kehollisena kokemuksesta -tutkimukset; folkloristiikassa Ulla Savolaisen tutkimus evakkomatkastasta ja kodista muistelututkimuksesta ja kasvatustieteessä Eeva Riutamaan tekeillä oleva väitöskirjatutkimus evakolapsuuden tunnemuistoista ja kokemusmaailmasta. Kuten näiden tutkijoiden luettelosta voidaan nähdä, Karjala-tutkimuksessa termit muistitieto, muistelman, henkilökohtainen kerronta, kokemuskerronta, elämäkertomus, muistelupuhe ja muistelukerronta ovat tutkijoiden ahkerassa käytössä. Tutkijat ovat määritelleet oman kiinnostuksen kohteensa ja näkökulmansa muistelemalla tuotettuihin aineistoihin.

Edellä sanotun perusteella Kanasen ei ole tarvinut perehtyä aivan tutkimattomaan aihepiiriin. Itse asiassa tutkimusperinteen laajuuden vuoksi on aiheellista kysyä, mistä väittelijä on löytänyt väitöskirjan mentävän aukon. Kanasen väitöstutkimus käsittelee ortodoksinen siirtoväen sopeutumista Ylä-Savon luterilaisemmistöiseen yhteisöön vuosina 1946–1959. Tarkemmin selvitetään siirtoväen ja paikallisten kohtaamisessa ilmenneitä ristiriitoja ja luterilaisten siirtoväkeen kohdistaneita kontrollin tapoja. Toisaalta tutkitaan, millaisten merkitysten ja symbolien varaan siirtoväen ja paikallisväestön yhdistynyttä identiteettiä rakennettiin. Olen Kanasen kanssa yhtä mieltä siitä, että ortodoksinen siirtoväen uskonnollisesta ja kielellisestä sopeutumisesta uusille asuinsijoille ei ole riittävästi tutkimusta. Sopeutumista on näihin päiviin saakka tutkittu tuloksena asuttamisesta ja sen mukanaan tuomasta materiaalisesta kehityksestä, jota sotien jälkeen tapahtui. Kriittinen tutkimus ortodoksisirtoväen sopeutumisesta heidän pääasiallisen sijoitusalueensa Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan henkiseen ilmaperiin ja käytösnormistoon, on hukku-

nut professori Heikki Wariksen ja hänen tutkijaryhmänsä (*Siirtoväen sosiaalinen sopeutuminen: Tutkimus Suomen karjalaisen siirtoväen sosiaalisesta sopeutumisesta*) jo vuonna 1952 luomaan ”hyvin sopeuduttu” -tulkin-takehykseen.

Kanasen tutkimus kohdistuu pääosin vaiettuun siirtoväen ja paikallisväestön kohtaamiseen, ortodoksinen siirtoväen vastaanottoon. Keskeisiä tutkimuskysymyksiä ovat, millaisin toimin paikalliset ja valtion viranomaiset saivat ortodoksinen siirtoväen hallintaan, kuinka ortodoksinen siirtoväki sopeutui paikallisiin kyläyhteisöihin, kuinka uudet pyhäköt mukautettiin luterilaiseen maisemaan ja kuinka paikallisväestö siirsi omat tapansa, perinteensä ja normistonsa ortodoksinen siirtoväen keskuuteen.

Kanasen tutkimuksessa on paljon uusia tutkimustuloksia, jotka liittyvät ortodoksisirtoväen sopeuttamisen keinoihin, virallisen kontrollin väyliin, lainsäädäntöön ja paikallisen siirtoväen epävirallisen kontrollin välineisiin, joita olivat esimerkiksi halveksinta, leimaaminen ja vähätely. Tutkielman rajaaminen vuosiin 1945–1959 on mielestäni perusteltua sillä, että ortodoksinen kirkon sodan jälkeen kohtamat ongelmat liittyvät selkeimmin sodan ja siirtolaisuuden henkilökohtaisesti kookene sukupolven kokemuksiin. Seuraavalle sukupolvelle siirtolaisuus ja Karjalan menetys sekä niiden aiheuttamat ongelmat eivät enää olleet luterilaisten ja ortodoksien kohtamista jäsentävä tekijä. Ortodoksit kohtasivat 1960- ja 1970-luvuilla luterilaiset yhä useammin tasavertaisuuden tai hienoisen ylemmyyden hengessä.

Heli Kanasen tutkimus kuuluu historian oppiaineeseen, mutta sen tutkimusote on tieteidenvälinen. Väitöskirjassa esitellään hyvin monia teoreettisia lähestymistapoja, mutta ongelmana on se, ettei tutkimusta sitouteta kunnolla yhteenkään lähestymistapaan. Tutkimuksessa painottuvat sekä yhteis-